

denktank

JP verdient beter

Wat opvalt aan de borreltafel is dat de kwalificatie 'zakkenvullers' wel valt te beluisteren zodra het over Haagse politici gaat en niet wanneer Paul de Leeuw met zijn grappen en rollen ter sprake komt of wanneer topvoetballers worden bejubeld. Nog merkwaardiger is de angstzakerij waarmee regering en parlement met deze materie omgaan. Ik zou het salaris van onze minister president willen relateren aan de vorstelijke inkomens van presentatoren als Paul Witteman c.s. Hun salarissen worden verdedigd met een beroep op de marktwaarde die zij voor hun omroeporganisatie vertegenwoordigen. Dit beleid draagt niet bij aan een deugdelijke probleemoplossing. Integendeel, het bevordert een onderwaardering van het regeringsambt. Waaraan heeft Nederland het verdiend dat er altijd zo besmuikt over de salariëring van ministers en parlementsleden wordt gesproken? Waarom worden tegelijkertijd bankdirecties, ziekenhuisbestuurders en televisiepresentatoren in de watten gelegd? Waarom zijn we – financieel gesproken – niet even trots op Balkenende als op Paul de Leeuw?

Johan Meiresonne Rhenen

Ook een denktank insturen? denktank@trouw.nl

Redactie Podium Trouw, Postbus 859, 1000 AW Amsterdam
Tel: 020-5622751 E-mail: podium@trouw.nl

Podium is een vrijplaats voor discussie. Artikelen tellen max. 700 woorden, bijdragen voor de rubriek Brieven max. 200 woorden. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Bijdragen worden ook via internet, databank of anderszins verspreid. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Inzendingen svp voorzien van naam, adres en telefoonnummer, ook de e-mails.

Calvinisme moet maar eens kleur bekennen

Spanningsveld tussen actie en berusting leidt niet altijd tot heldere stellingname.

Ernst van den Hemel

literatuurwetenschapper, filosoof en auteur van 'Calvinisme en Politiek: Tussen Verzet en Berusting'

Het is het Calvinijnjaar en dat hebben we geweten tot het rivaliserende Darwinjaar een voorlopig einde maakte aan de hype. Vandaag komt er een herstart met een officiële herdenking van Calvinijn in de Grote Kerk van Dordrecht. Het is tijd om de balans op te maken. Raakt de theologie en invloed van Calvinijn nog aan de wezenlijke vragen van onze tijd?

In recent verschenen boeken ligt de nadruk op de biografie van Calvinijn en de historische ontwikkelingen van het calvinisme. Waardevolle analyses, maar de waarde ligt voornamelijk op het historische vlak. De gereformeerde beleidsmannen proberen wel de brug naar de actualiteit te maken. Jan-Peter Balkenende zal op de herdenking vandaag een rede uitspreken met de titel 'Calvinijn na 500 jaar': het klinkt veelbelovend.

De Calvinijn van de minister president heeft, blijkt uit eerdere opmerkingen van hem, weinig verbinding met belangrijke vragen van de huidige maatschappij.

Dat is spijtig, want we leven in een tijd waarin juist de vaak aangehaalde 'judeo-christelijke cultuur' dient als ammunitie voor de populistische intolerantie van Geert Wilders. De erfgenamen van het calvinisme hebben er weinig weerwoord op. Als het Calvinijn-jaar iets kan brengen dan lijkt me de problematische status van de 'judeo-christelijke' wortels een onvermijdelijke onderwerp. Zo'n aanpak wordt met minder feestelijke vragen geconfronteerd: Leent het calvinisme zich voor het verheffen van de eigen 'judeo-christelijke cultuur' tot absoluut ideaal? Of betekent calvinist zijn dat je geen stelling tegen Wilders kunt nemen? Wat be-

len

Eten uit de muur, dat kan alleen in Nederland

Na zes weken verblijf in Amsterdam lijkt het of ik, Duitse, nooit ergens anders heb gewoond. Ik drink karnemelk, eet hagelslag, luister naar André Hazes.

Marion Hahnfeldt
journalist

Ik weet nu waar Cees Nooteboom zich bedrinkt en dat je niet tot 's avonds wacht maar meteen aan het werk de kroeg in gaat. 'Borrelen', heet dat. Zes weken Amsterdam waren voldoende om mij over toeristen te laten klagen. Ik bestel met een 'as-je' in plaats van 'alstublieft' mijn koffie verkeerd en steek bij rood de straat over. Ik drink karnemelk, eet hagelslag, luister naar André Hazes.

Ik verbaas me over mezelf. Net aangekomen en al bijna weer vertrokken doe ik net alsof ik nooit ergens anders heb gewoond. Eergersteren heb ik mijn hospita uitgelegd bij welke kroeg je 's avonds het langst in de zon zit. Zij woont dertig jaar in Amsterdam en keek me verwijtend aan.

Op de redactie van *Trouw* heb ik geleerd dat je tussen de middag met een salade een half uur zoet kunt zijn. In dezelfde tijd eet je bij ons soep, een curryworst met patat en ijs. Hier moeten de collega's kiezen uit waterige soepjes, witte broodjes, bruine broodjes, droge broodjes en belegde broodjes. De salades zijn bij ons maar bijgerecht.

Veel zaken hebben me verrast. Bijvoorbeeld wat je allemaal op de fiets kan doen. Boodschappen en kinderen vervoeren. Je kunt op de fiets roken en bellen. Zodra de Nederlander op zijn fiets zit haalt hij zijn mobieltje tevoorschijn.

Het belangrijkste woord hier, weet ik nu, is 'lekker'. Dan 'Lekke band'. Daarna 'leuk', 'mooi', 'prachtig', 'gezellig' en – mijn lievelingswoord – 'jammer'. Daarmee kom je ontspannen de dag door. „Lekker weer vandaag. Echt mooi. Prachtig. Alleen de drukte, jammer!”

Niemand gooit hier verpakkingen weg. Want voor de Nederlander is niets zo belangrijk als een 'deal'. Als ik vier keer thee van dat en dat merk koop krijg ik iets cadeau, bij twee flessen zonnebrandcrème krijg ik er een gratis. Vijf voor de prijs van een, drie voor de prijs van twee. Als het gaat om zuinig zijn legt hij een indrukwekkende hartstocht aan de dag. En dus verbaas ik me er ook niet over dat hij brood mee naar zijn werk neemt, waarbij hij gratis koffie uit de automaat kan drinken.

Wie zo zuinig leeft wordt rijk, maar daar schaamt iedereen zich weer voor. Zo is de rijke huizenbezitter optisch gesproken nauwelijks van de huizenbezetster te onder-

Nederlanders en Duitsers hebben toch veel gemeen

scheiden. En de journalisten bellen hier nog met mobieltjes waarmee je niet eens kunt fotograferen. In Duitsland worden zulke toestellen niet eens meer gestolen.

Maar het merkwaardigste aan Nederland is het eten. Wie dacht dat de Nederlander zich alleen met kaas voedt, komt bedrogen uit. Hij eet op elk willekeurig tijdstip van de dag bruine klompen die hij trots 'kroketen' noemt. Ze hebben de vorm van een sigaar en komen allemaal uit een automaat aan de muur. Zo iets had ik 'jammer'. Daarmee kom je ontspannen de dag door. „Lekker weer vandaag. Echt mooi. Prachtig. Alleen de drukte, jammer!”

Trouw zaterdag 30 mei 2009

Trouw zaterdag 30 mei 2009

Woonde ik maar in een spookdorp

Bestuurders willen het platteland 'ontwikkelen'. Groei en schaalvergroting, je wordt er draaijerig van.

Gijs IJlander

schrijver van 'Geen Zee, maar Water' over het platteland van Noord-Holland. Volgend jaar verschijnt zijn nieuwe boek 'Wildzang' over het landschap van Nederland

In 1975 verhuisde ik, gek gemaakt door burenoverlast, vanuit Amsterdam naar een klein dorp in de Betuwe. Er woonden minder dan 500 mensen, er was een benzinepomp, een kleine supermarkt, een café en een kerk. Voor een redelijke prijs kon ik er een boerenwoning met een stuk grond kopen, de bejaarde eigenaar sprak over zijn 'bedrijf', hij leefde met zijn vrouw van de opbrengst van 48 varkens, een pruimenboomgaard van een halve hectare, een kwart hectare rode bessen en een moestuin van dezelfde omvang; ook waren er een stuk of vijftig kippen. Er stond een bord langs de weg waarop een en ander te koop werd aangeboden. Een keer per uur kwam er een bus voorbij.

Nauwelijks was de huisraad uitgepakt of de gemeentesecretaris stond op de stoep. Het was niet de bedoeling geweest dat de grond verkocht werd aan een randstedeling, de gemeente had er namelijk mooie plannen mee. Hij legde een tekening op tafel waarop te zien was dat het perceel groot genoeg was voor een woonwijk van dertig geschakelde woningen. Toen ik daar niet aan wilde meewerken kreeg ik te horen dat ik 'asociaal' was, de nieuwe huizen zouden bijdragen aan de 'leefbaarheid' van het dorp. Ik gaf de voorkeur aan ruimte en een vrij uitzicht.

Het uitzicht vanuit de woonkamer naar het bos, een kilometer verderop, werd het jaar daarop geblokkeerd door een elektriciteitshuisje dat net zo goed tien meter verderop had kunnen staan. Protesteren hielp niet, het ging om een nutsvoorziening en ik was een dwarsligger. Het bleef niet bij dat ene gebouwtje, twintig jaar later was mijn voormali-

De beleving van ruimte en natuur is niet in geld uit te drukken.

FOTO ROBERT VOS, ANP

Red
het platteland

ge 'bedrijf' volledig door nieuwbouw ingesloten.

De gemeente was gericht op uitbreiding, ook in de omringende dorpen werd zoveel mogelijk nieuwbouw 'gerealiseerd'. Dit kwam de leefbaarheid bepaald niet ten goede: de benzinepomp verdween, het café sloot zijn deuren en de supermarkt werd weggesaneerd, de eigenaar kreeg een premie als hij zijn zaak stopte in plaats van die over te dragen aan een opvolger. De gemeente beschouwde zich, net als andere gemeenten, als een bedrijf en was gericht op groei en schaalvergroting.

kennedy

Heeft Nederland een goed verhaal?

Ik wil het nu eens niet over de locatie, maar over de inhoud van het Nederlands Historisch Museum hebben. Wat het museum nodig heeft is een coherent en meeslepend verhaal over Nederland en niet slechts een doorkijkje in de geschiedenis via een aantal vensters. Heeft dit nog enige kans van slagen?

Hebben Nederlanders wel een verhaal over hun nationale verleden? Als Amerikaan heb ik daar wel aan getwijfeld. Amerikanen kunnen goed vertellen over de geschiedenis van hun land. Het werd bevoord door indianen, 'ontdekt' door Columbus, ontgonnen door pioniers. Door een revolutie bereikten ze onafhankelijkheid van Engeland, in hun grondwet werden universele politieke idealen vastgelegd en via een bloedige burgeroorlog kwam er afschaffing van de slavernij. Omhooggestuwd in de vaart der volkeren werd Amerika een wereldmacht. Allerlei objecten en personen – nadrukkelijk ook minderhe-

den en vrouwen geven verdere kleur aan deze nationale geschiedenis. Dit verhaal is meeslepend, maar natuurlijk ook vaak contro-versieel. De Enola Gay, het vliegtuig dat de atoombom op Hiroshima liet vallen, is te zien in het National Air and Space Museum. Volgens de Ierse historicus Conor Cruise O'Brien kunnen zulke tentoonstellingen zelfs leiden tot een vorm van afgoderij, waarin Amerika als 'vergodelijkte natie' in de ban raakt van het eigen technische vermogen.

Nederland hoeft daar niet zo bang voor te zijn. Maar kan Nederland wel een goed verhaal neerzetten? Er is wel wat te zeggen over de Gouden Eeuw en de Tweede Wereldoorlog, maar dat vormt nog geen bezielend verhaal voor de hele geschiedenis en het zal nog veel moeite kosten dit om te zetten in een interessante museumtentoonstelling.

Dat is overigens de Amerikanen ook niet altijd gelukt. Zes maanden geleden werd het National Museum of American History heropend en

zouden kinderen in staat stellen in het dorp van hun ouders te blijven wonen. Groei en schaalvergroting, je wordt er draaijerig van.

Ach, was er maar een 'spookdorp' in Nederland, zoals hier en daar in Frankrijk, waarin alleen nog marginaal geleefd wordt en de economie al heeft afgeleid tegen de geschiedenis en de leegte – ik zou er direct gaan wonen. Een kromgegroeid vrouwtje voert de zwerfkatten, op het kerkhof graast een paard, een schrijver zit op een muurtje na te denken over een nieuw boek. Hoe minder zielen, hoe meer vreugd. Zover zal het in Nederland nooit komen, eerder nog een spookwijk dan een spookdorp, bij het bekend worden van een spookdorp zullen van alle kanten artistieke types uit de stad toestromen.

Leefbaarheid op het platteland is bij de lokale bestuurders in slechte handen, ze willen ten koste van alles

het platteland 'ontwikkelen' in plaats van het te beheren, aan beheer alleen is geen eer te behalen. Door de bedrijfsmatige opstelling van gemeenten, gedwongen door een financiële systematiek waarin groei voorop staat, zijn veel dorpen in Nederland volgeplempt met woonwijken en bedrijfsterreinen en daarmee voorgoed versterpt.

Dat bevolkingskrimp en economische stagnatie een rem zetten op deze ontwikkeling is goed nieuws. Nu zal men zich noodgedwongen moeten buigen over de vraag waar het bij 'leefbaarheid' echt om gaat. Spoken oproepen en voortgaan met de vertrouwde gemeentelijke aanpak biedt weinig perspectief.

Leefbaarheid en boekhoudkundige winst verdragen elkaar slecht. Bij leefbaarheid gaat het, naast praktische voorzieningen, om een prettig sociaal klimaat en een aangename woonomgeving; de waarde van een praatje in de winkel of de beleving van ruimte en natuur zijn echter niet in geld uit te drukken. Misschien moet men zich neerleggen bij de gedachte dat leefbaarheid niets oplevert, maar eerder geld kost; dat is niet alleen het geval in afgelegen gebieden aan de rand van Nederland, maar net zo goed in vergrijzende dorpen in de randstad en in verlorederde stadswijken. Het zou goed zijn als gemeenten niet langer alleen werden afgerekend op economische prestaties, maar ook op waarden die bepalend zijn voor de leefbaarheid.

Leegstand die nu hier en daar dreigt te ontstaan is geen ramp, het biedt juist een kans om slechte en lelijke gebouwen die op de verkeerde plaats staan te slopen, het puin kan goed van pas komen bij de ophoging van de dijken.

Het wordt tijd dat een hoger bestuur, met name de provincie, hierin haar verantwoordelijkheid neemt, ze heeft die veel te lang laten liggen door zeggenschap over dit soort zaken aan gemeenten te delegeren.

James Kennedy